

ERFENIS VAN DE GODEN

KLASSIEKE TRADITIES
VAN DE JAPANSE SCHERMKUNSTEN

WILLEM BEKINK

Naginata – de hellebaard of zwaardlans	89
Bô – lange stok	95
Yari – de speer	96
Shuriken – werppijltjes	102
Yumi en Teppo – de boog en de musket	104
Yoroi – de Japanse wapenrusting	109
Kleding en beweging	110
SHINTÔ	118
Perioden in de geschiedenis van Japan	120
De oudste dynastie ter wereld	121
<i>Geraadpleegde literatuur</i>	123
<i>Interviews</i>	125
<i>Dankwoord</i>	126

Voorwoord

In de reeks van clichébeelden die doorgaans meteen in onze gedachten opkomen wanneer het gaat om de Japanse cultuur en samenleving, nemen maar al te vaak de kersenbloesems, de *geisha*, de Japanse prent en de theeceremonie een belangrijke plaats in. Ook het beeld van de *samoerai* ontbreekt meestal niet in deze rij.

Hetgeen wellicht het meest tot de verbeelding spreekt zijn deze martiale krijgers die het middelpunt vormen van menige ook internationaal bekend geworden films die op kleurrijke wijze verhalen van de wapenfeiten van de feodale élite van de *samoerai*-klasse in het premoderne Japan. Maar reeds lang voor de komst van de film als medium om het algemeen publiek te informeren of te amuseren, werden in het oude Japan al sinds de dertiende eeuw de krijgsverrichtingen en de avonturen te velde van de *samoerai*-helden bezongen door rondtrekkende minstrelen, schitterend beschreven in beroemd geworden vertellingen in het genre van de klassiek Japanse epische romanliteratuur, dan wel levensecht tot uitdrukking gebracht in het polychrome medium van de verhalende rolschilderingen. Bij uitstek kunnen wij uit die bronnen en werken een indruk vormen van het leven en bedrijf van de krijgsadel aan wie exclusief het dragen van het lange en korte zwaard (*daishō*) was voorbehouden, maar bovenal ook van de ethische principes en eercodes waar de *samoerai* zich onvoorwaardelijk aan hadden verbonden.

Handelend volgens de strikte normen van de voorgeschreven moraal-codes, werd voor de *samoerai* de weg geopend naar het hogere inzicht in de ultieme waarheid omtrent de zingeving van zowel leven als dood. Het bewandelen van deze ‘Weg van de Samoerai’, de zogenaamde *bushidō*, betekende niet uitsluitend het mikken op een bestemde doel of het volgen van een bepaalde richting, maar hield in nog belangrijker mate in dat men zich bij voortdurend diende te oefenen in zowel lichaam als geest. Alleen door oefening kan kunst worden gebaard, zo was en is nog steeds de overtuiging die als grondslag dient voor de traditionele martiale kunsten van Japan (*budō*).

Geheel in de *samoerai*-geest past de mentale houding die in iedere krachtmeting een wezenlijk belangrijker plaats inneemt dan het streven naar het winnen of verliezen van een tegenstander. Het behalen van winst of verlies in de strijd heeft in feite te maken met een geheel andere dimensie, waar namelijk de uitdaging schuilt in het overwinnen van zichzelf.

Willem Bekink die al vele jaren lang de weg van de fysieke en spirituele aspecten van de Japanse zwaardvechtkunsten bewandeld en beoefend heeft, getuigt van de ware *samoerai*-instelling. Worstelend met de complexe materie van lichaam en geest die zo onlosmakelijk in de *budō* liggen verankerd, heeft hij met zijn ‘Erfenis van de Goden’ een stellige overwinning behaald en uiteindelijk niet in de laatste plaats ook zichzelf overwonnen.

前 言

INLEIDING

Een van de schatten uit de rijk voorziene schatkamer van de Japanse cultuur is 'de traditie'. Een van die tradities is de martiale kunst. Deze kunst, die oorspronkelijk was voorbehouden aan een selecte groep die tot de feodale gemeenschap behoorde, werd opgenomen in de ziel van het gehele volk. Dat wil niet zeggen dat elke Japanner een martiale kunstenaar is, maar de filosofie van de martiale kunst is wel een onderdeel geworden van het Japanse denken. Misschien is dat de reden waarom er nog steeds scherm scholen bestaan die honderden jaren geleden zijn opgericht. Ondanks de turbulente ontwikkelingen in de krijgskunde en daarmee verbonden vooruitgang in de technische mogelijkheden zijn de oude klassieke schermkunsten nagenoeg onveranderd gebleven. Hoe is dat mogelijk en waarom is Japan zo uniek in dit opzicht? In de eerste plaats komt de fascinatie voor de martiale kunst waarschijnlijk voort uit het raffinement van de techniek en de harmonische samensmelting van lichaam, geest en werktuig tot één geheel. Een andere reden is wellicht dat de Japanse samenleving altijd heeft vastgehouden aan wat zij noemde *naka ima*, letterlijk 'het midden nú' in de betekenis van 'het is altijd aanwezig'.

De oude traditionele krijgskunsten waren en zijn niet voor iedereen toegankelijk. De reden is, dat de hoofdmeesters bij het aannemen van leerlingen zich meer lieten leiden door de kwaliteit van de aspiranten dan door de kwantiteit. Kwaliteit, niet alleen in fysiek opzicht maar vooral in geestelijk opzicht. Zulks in tegenstelling tot de populaire moderne Japanse gevechtssporten, waarvan de meeste massasporten zijn geworden, waardoor vaak de essentie van oude waarden verloren gaat of reeds verloren is gegaan. Cultuur is iets dat eigen is aan een bepaald

land of kenmerkend voor een bepaalde samenleving. Maar als zij zich verbreidt en uitspreidt over de hele wereld zal zij zonder meer verwateren. Het is te vergelijken met een rivier die in de wijde wereldzee uitstroomt waardoor het zoete water zout wordt. Dat is gebeurd met Judô en met Kendô. De sublieme Judô-technieken die kenmerkend waren voor de generatie van Jigorû Kano en Kyozo Mifune, de dynamische gevechtstechnieken van Kendô die kenmerkend waren voor de generatie van Yamaoka Tesshu, Kenkichi Sakakibara en Sasaburu Takano zijn nog maar gedeeltelijk terug te vinden in het moderne Judô en Kendô. In het moderne Judô gaat kracht boven techniek. In Kendô is het aantal slagen teruggebracht tot acht en worden wedstrijden beslist met het toekennen van punten. In Kendô zoals dat werd beoefend tot het einde van de oorlog werd de strijd beslist als een van de strijders de ander overmeesterde en hem de 'men' (de hoofdbescherming met traliemasker) wist af te nemen. Dat was werkelijk overwinnen onafhankelijk van wat scheidsrechters wel of niet kunnen waarnemen. Nog altijd zijn beide sporten zeer populair. Strijd blijft een opwindend schouwspel. Kendô als schaduw van het zwaardduel blijft dynamisch en is goed voor lichaam en geest. Het bevordert uithoudingsvermogen, conditie en reactiesnelheid.

In mijn boek *Erfenis van de Goden* heb ik getracht een zo ruim mogelijk overzicht te geven van de klassieke Japanse schermkunsten. Het is niet volledig want dan zou het een encyclopedie worden. Het boek is meer bedoeld als een kennismaking met de wereld van de unieke tradities van de Japanse krijgskunst. De gegevens zijn geput uit zelfbeleving, literatuur en gesprekken met verschillende Japanse zwaardmeesters. Of alles waar is valt niet altijd na te gaan. Veel is gehuld in de mist van het verleden en kan legende worden. Soms is er tegenspraak omdat de visie van de ene grootmeester kan verschillen met die van een andere. Het is in feite ook niet zo belangrijk. Het gaat om de grote lijn, om de rode draad en vooral om te bezien wat er vandaag nog van over is. Het boek is geschreven voor allen die een Japanse vechtsport en Japanse krijgskunst beoefenen. Kenjutsu is de moeder van alle Japanse gevechtstechnieken en daar gaat het boek over. Kenjutsu is de erfenis van de goden.

Willem Bekink, Den Haag, november 2003

神話

Beknopte mythologie

De oudste geschiedschrijving van Japan dateert uit de 8ste eeuw vastgelegd in twee boeken: de *Kojiki* en de *Nihongi*. De *Kojiki* beschrijft hoe het godenechtpaar Izanagi en Izanami-Ô-no-Kami de Japanse eilanden scheppen en Amaterasu verwekken.

Amaterasu-Ô-mi-Kami is de zonnegodin, de godin van het licht in het pantheon van de Japanse godenwereld. Zij werd geboren uit het linkeroog van de schepper van de Japanse eilanden Izanagi en ontving het land Takama ga Hara (Japan) als haar deel. Zij leerde haar in dat land wonende onderdanen de rijstbouw en de kunst van het weven. Haar broeder Susano-Ô-no-Mikoto is de god van de stormen en aardbevingen. Hij was een onbehouden woesteling die zich voortdurend misdroeg en er plezier in schepte om al haar goede werken te niet te doen. Eens maakte hij het zo bont door alle dijkjes van de rijstvelden te vernielen dat zij zich uit woede in een grot verborg en de opening afsloot met een groot rotsblok. Op hetzelfde moment werd de wereld in diepe duisternis gehuld. Zowel de goden- als de mensenwereld raakte in paniek. Alle pogingen om haar uit de grot te lokken faalden.

Toen bundelden de goden hun krachten. Ishikoritomo-no-Mikoto maakte een spiegel in de vorm van een bloem met acht bloembladeren (*Yata-no-kagami*), Tama-no-Oya-no-Mikoto maakte een prachtig snoer van zeldzame kommavormige edelstenen (*Yasakuni-no-magatama*) en Ame-no-Hiwashi-no-Mikoto maakte versieringen van gesponnen hennep (*Nigite*). De god Ame-no-Koyane ging naar de goddelijke berg Kagu en bracht van daar een masakaki-boom (persimmon, *diospyros kaki*) mee. Deze werd voor de grot geplaatst en behangen met alles wat was gemaakt. De goden grepen daarop hun muziekinstrumenten en op de

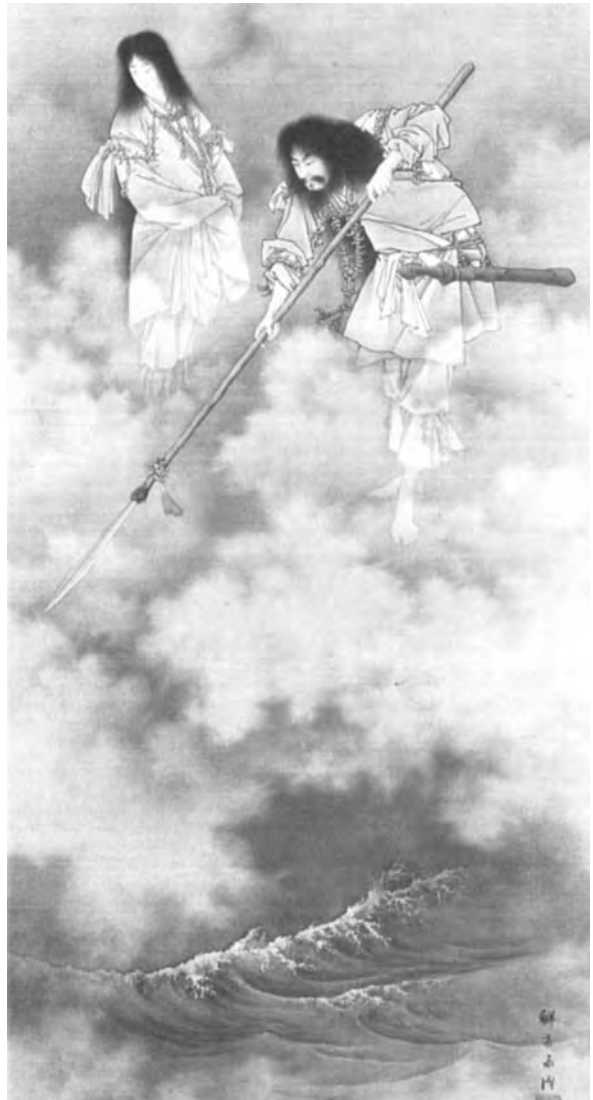
tonen van de lieflijke muziek danste de heilige Ame-no-Koyane. Nieuwsgierig geworden verschoof Amaterasu het rotsblok om naar buiten te kijken. Op dat moment schoof Tajikara-no-Mikoto zijn hand tussen de kier en rukte het rotsblok weg van de opening. Er zat voor Amaterasu weinig anders op dan haar schuilplaats te verlaten. Om te voorkomen dat zij daarvan weer gebruik zou maken werd voor de opening van de grot een heilig koord gespannen. Zo kwam het licht weer terug op aarde.

Susano-Ô werd verbannen en vluchtte naar de landstreek Izumo waar hij talloze avonturen beleefde en ook een paar goede daden verrichtte. Zo doodde hij een draak met acht koppen. In de staart van de draak vond hij een zwaard, *tsurugi-noken*, dat een van de keizerlijke regalia werd. Zijn nakomelingen namen gaandeweg bezit van het land dat hen gastvrijheid had verleend. Het land behoorde echter tot het domein van Amaterasu. Om orde op zaken te stellen en de indringers hun plaats te wijzen zond zij twee krijgsgoden Takemikazuchi- en Futsunushi-no-Mikoto naar dat gebied.

Tevens kregen zij de opdracht de komst voor te bereiden en kwartier te maken voor haar kleinzoon Ninigi-no-Mikoto, die namens haar het land zou regeren. Hij was de overgrootvader van de eerste keizer van Japan, Jimmu Tennô (711-660 v.Chr.). Daarmee werd de goddelijke afstamming van de Japanse keizer vastgelegd. De *Kojiki* beschrijft ook de glorieus veldtochten van keizer Jimmu en die van zijn nakomelingen.

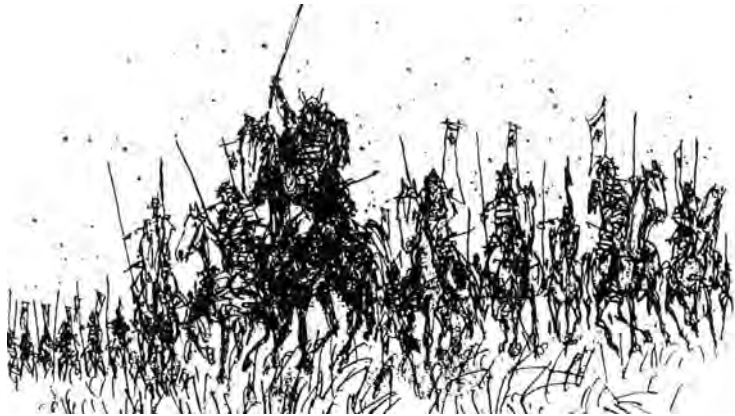
Op de plek waar Futsunushi op aarde kwam werd de Katori-schrijn gevestigd. Takemikazuchi daalde neer op de plaats waar de Kashima-schrijn werd gebouwd. De legende van de zonnegodin en haar wilde broer is symbolisch voor de strijd tussen zomer en winter, tussen de warme zon die alles doet groeien en de vernielende kracht van de stormen. Als de zon verdwijnt wordt het leven op aarde onmogelijk. Er zijn talloze shintô-ceremoniën die dit moeten voorkomen die gedurende het lopende jaar in diverse feesten worden uitgevoerd.

Izanagi en Izanami-Ô-no-Kami, de schepers van Japan

Samoerai

De ridders van Japan, de ‘Samoerai’

Over de geschiedenis van Japan ligt de schaduw van een ruitervolk, afkomstig van de steppen van Noord-Azië, dat in protohistorische tijden de oversteek maakte naar de Japanse eilanden. Deze steppenruiters met hun lange zwaarden gebruikten hun militair overwicht om hun wil op te leggen aan het boerenfolkje dat toen de eilanden bewoonde en ontwikkelden zich mettertijd tot een aristocratische krijgersklasse.

De huidige keizerlijke regalia (*Sanji no Jungi*), de zonnespiegel, het lange ijzeren zwaard en het juweel, die nog steeds worden beschouwd als de voornaamste relikwieën van het shintōïsme zijn afkomstig uit die tijd. De spiegel *Yata no Kagami*, het symbool van wijsheid, wordt bewaard in de grote Ise-schrijn op het schiereiland Ise. Het zwaard *Kusanagi no Tsurugi* staat voor macht en rechtvaardigheid en is geborgen in de Atsutaschrijn in Nagoya. Het goddelijke juweel *Yasukuni no Magatama*, een kommavormig geslepen halfedelsteen, ligt in de Yasukuni-schrijn in Tôkyô en symboliseert kennis en genade.

Toen in China het feodale systeem min of meer werd afgeschaft en het land werd geregeerd door een daartoe opgeleide bureaucratie, werd de klasse van krijgslieden teruggezet naar de laagste sport van de maatschappelijke ladder. De pogingen die in Japan werden ondernomen om tot een soortgelijke vorm van bestuur te komen, een regering van wijze mannen, werden echter door de heersende krijgersklasse gedwarsboomd en faalden. Die klasse was verre van bereid ook maar de minste van haar privileges op te geven. Integendeel, deze krijgers wisten, gehard als zij waren door hun onderlinge oorlogen en gezamenlijke expedities tegen wat zij noemden ‘de noordelijke barbaren’ (Ainu, de bewoners van het noordelijkste eiland Hokkaido), hun positie te versterken tegenover de zelfgenoeg-

三種の神器

Sanshu no Jingi

Keizerlijke regalia

zame en ingeslapen edelen die aan het keizerlijke hof resideerden. Hun macht kwam tot een hoogtepunt in de Kamakura-periode (1185-1333) onder het militair dictatorschap, de zogeheten *shōguns*, van de Minamoto- en Hōjō-families.

In tegenstelling tot de meesten van hun Europese tijdgenoten waren de Japanse ridders beslist niet ongeletterd. Zij waren even vaardig met het schrijfpenseel als met het zwaard. Het dichten werd beschouwd als een ridderlijke bezigheid. Zo was het gebruik om voor het sterven, al dan niet door eigen hand, een laatste groet of gedachte in dichtvorm neer te schrijven als blijk van stoïcijnse aanvaarding van het lot. Het leven werd vaak vergeleken met de kersenbloesem die na een kortstondige bloei door de wind van zijn tak af werd gerukt, als een boodschap aan de samoerai om steeds zonder klacht gereed te zijn de dood onder ogen te zien.

Hun veldtochten werden vastgelegd op talloze geïllustreerde rollen. In heldendichten werden de opkomst en val van machtige families bezongen en beweend. Uit die tijd dateert ook het *nô*-theater, waarin de legendarische helden in subtiele en symbolische bewegingen hun doorgaans noodlottige rol spelen. Zelden gericht op de glorie van de overwinning doch met nadruk op de onverstoorbare aanvaarding van de dood in nobele zelfopoffering.

De nationale religie is *Shintō* (de goddelijke weg). In feite is het *shintō*isme geen godsdienst maar een mengsel van voorou-

deraanbidding en het geloof dat alles om ons heen is beziel. Er is geen heilige schrift of aanwijzing voor een morele gedragslijn. Immers, afstammend van de goden heeft het Japanse volk minder onvolkomenheden te overwinnen dan bijvoorbeeld bij westerlingen of Chinezen het geval is. Shintô kent geen uitgesproken ethische beginselen, behalve de eerbied voor de natuur en het betrachten van reinheid, zowel in de geest als op het lichaam. De voorliefde voor baden komt duidelijk voort uit deze levensbeschouwing. In 1868, het begin van de Meiji-periode, werd Shintô officieel de staatsreligie, of liever gezegd: de staatsfilosofie. Naast Shintô is het boeddhisme de belangrijkste religie. Deze leer paste uitstekend in de melancholieke levensbeschouwing van de samoerai. Zen, voortgekomen uit het boeddhisme werd voor vele samoerai de hogeschool voor levenskunst. Zen leert de beheersing van lichamelijke functies, leert het vermogen om de kleinste dingen in de geest en in de natuur te onderscheiden en daarvan te genieten. Het leert de geestelijke emoties te beteugelen.

In de theeceremonie en in het schermen, in het bloemschikken en in het boogschieten werd de samoerai geleerd zijn daden te besturen vanuit een diep begrip voor de samenhang van de kosmos en het mensdom.

Discipline en zelfbeheersing waren het geheim van de samoerai. De leerstelling van Yagyû Muneyoshi, stichter van een schermerschool (*Yagyû Shinkage Ryû*) en persoonlijk schermleeraar van de eerste Tokugawa-shôgun Ieyasu, was: 'Ik ken geen speciale manier om een ander te overwinnen. Ik weet alleen op welke manier ik mezelf kan overwinnen. En die is, dat ik moet

trachten vandaag beter te zijn dan gisteren en dat ik morgen beter moet zijn dan vandaag (*Kino no ware, kyo wa katsu beshi*). Dit oogste eeuwenlang goede resultaten. Het stelde de regerende klasse in staat een arm land, met weinig aardse rijkdommen gezegend en voortdurend door natuurrampen bedreigd, door discipline en zelfopoffering te veranderen in een natie met een goed lopend economisch systeem.

De ethiek van Confucius, die de nadruk legt op de plichten van de lagere klassen tegenover de hogere, werd de ideologie van de staat. Over de menselijke waardigheid en de rechten van het individu werd weinig gezegd. In een dergelijke verticaal geordende maatschappij wist iedereen zijn plaats en aanvaardde die met alle daarbij behorende verplichtingen. Die overgave aan het lot, een typisch trekje in het oosterse denken, sloot ieder gevoel van miskenning uit te behoren tot een lagere klasse in de maatschappij.

Alles heeft zijn voor- en nadelen, zo redeneerde men, immers 'het zwakke grassprietje dat in de storm naar de aarde wordt gebogen zal daarna weer overeind komen. De hoge boom daarentegen, wordt ontworteld en sterft'.

Geld verdienen en rijkdom vergaren hadden geen plaats in het leven en denken van de samoerai. Voor hem was de waardigheid van zijn positie het belangrijkste. Een paar schepels rijst per jaar en onderdak vormden het bescheiden loon voor al zijn diensten. In zijn Spartaans bestaan, levend op de rand van de armoede, bestond voor hem slechts de gedachte aan plicht en onwrikbare loyaliteit.

Een bekend spreekwoord uit die tijd was: '*Bushi wa kuwanedo takeyôji*' hetgeen zoveel betekent als: 'De krijgsman gebruikt een tandenstoker, al heeft hij niet gegeten' of, als je een hongerige samoerai een maaltijd aanbiedt zal hij een tandenstoker tevoorschijn halen en beleefd verklaren dat hij al heeft gegeten. Met die weigering wil hij aantonen geen misbruik te willen

Woordspeling op '*takeyôji*' met andere karakters geschreven betekent: 'De samoerai schittert in eerbiedwaardige armoede'.

maken van andermans goedheid een doorgaans toch al karig maal te delen. Japan is nooit een rijk land geweest, zeker niet in vroeger dagen. Het is dan ook de essentie van de Japanse cultuur geweest het beste te maken van het weinige dat men bezat. Dat komt goed tot uitdrukking in de soberheid en vaak imponeerende eenvoud van de Japanse kunst.

De regerende feodale klasse (*shi*) was bijzonder succesvol met het opleggen van haar despotische ideologie aan de andere drie geledingen van de samenleving, de boeren (*nô*), de ambachtslieden (*kô*) en de kooplieden (*shô*). Daarbij maakte zij een handig gebruik van de tot haar beschikking staande media, om in moderne termen te spreken.

Rondreizende monniken vertaalden de abstracte leerstellingen in simpele bewoordingen voor het volk.

Het Kabuki-theater gaf vertoningen die sterk tot de emotionele gevoelens van de massa spraken. Toneelstukken die vooral handelden over de tweestrijd tussen menselijk gevoel en plicht hadden tot gevolg dat de kooplieden en de ambachtslieden in de steden zich gingen vereenzelvigen met de levensstijl en normen van de regerende klasse. De winkelier, de huisvrouw, de student en de boer leerden hun leven in overeenstemming te brengen met de idealen van hun regeerders zoals die op het toneel tot uitdrukking werden gebracht. Het systeem werkte aanvankelijk prachtig, maar raakte in een crisis tijdens de lange periode van vrede, die bekendstaat als het Tokugawa-tijdperk (1603-1868). De oorzaak van de moeilijkheden was tweeledig.

De samoerai werden werkeloos toen de slimme en weinig scrupuleuze shôgun Ieyasu er in slaagde de circa driehonderd families tellende feodale adel (*daimyô*) onder controle te houden door een vernuftig systeem. In feite een systeem van gijzeling, dat het voor hen onmogelijk maakte staatsgrepen voor te bereiden of burger- of clanoorlogen te ontketenen. De *daimyô* werden namelijk verplicht in zijn nabijheid, in Edo te wonen en kregen alleen toestemming hun domeinen te bezoeken als zij hun familie in Edo achterlieten. Vrede bevorderde de handel en nijverheid en er ontstond een nieuwe klasse van rijke kooplieden, die het oude systeem van ruilhandel veranderde in een monetaire economie, een economie die gebaseerd was op een muntstelsel. Als gevolg daarvan verloren de samoerai, die zoals gebruikelijk was in rijst werden betaald, de basis van hun inkomen en werden nog armer. Op dit kritieke tijdstip, toen de samoerai in verval raakten en zij hun bestaansgrond als krijgers verloren, deed zich een merkwaardig verschijnsel voor.

De samoerai-ethiek en het samoerai-normenstelsel werden overgenomen door het hele volk, dat daarin het voorbeeld vond voor het eigen maatschappelijk gedrag. Die ideologie, die in het begin van deze eeuw zo uitmuntend werd beschreven door dr. Nitobe in zijn boek *Bushidô, the soul of Japan*, karakteriseerde

YOROI – De Japanse wapenrusting

De Japanse wapenrusting wordt verdeeld in twee categorieën. Harnassen vervaardigd vóór 1600 worden *yoroi*, *katchû*, *haramaki* of *dô-maru* genoemd en de wapenrustingen die gemaakt zijn na 1600 worden formeel aangeduid als *gosoku*. In het algemeen wordt echter de naam *yoroi* gebruikt voor een Japans harnas. Beide soorten bestaan uit zeven componenten *roku gu*: het kuras *yoroi*, de helm *kabuto*, het masker *mempo* of *hoate*, de arm-beschermers *kote*, de bescherming van de schouder *sode*, de scheenbeschermers *suneate* en ten slotte de bescherming voor het onderlijf *koshi ate*. In tegenstelling tot het Europese harnas is de Japanse wapenrusting aanzienlijk lichter van gewicht en geeft de drager een grote mate van flexibiliteit. Hij kon daardoor zijn wapens beter hanteren en was tegelijk redelijk goed beschermd. De negatieve eigenschap van de Japanse wapenrusting is de niet helemaal sluitende bescherming, bijvoorbeeld de open hals die alleen aan de voorzijde was beschermd door de *nodowa*. Dan de oksel die open kwam als het zwaard boven het hoofd werd geheven. Het onderlijf werd beschermd door twee over elkaar liggende rokken, eerst de *haidate* en daarover de *kusazure*. Deze rokken waren gemaakt van dikke lagen textiel, al dan niet versterkt met metalen strippen. Het waren flappen die een ruiter te paard de nodige vrijheid van beweging moest geven. Als een wapen tussen die flappen werd gestoken kon een fatale wond ontstaan.

In oude tijden werden harnassen uitsluitend gemaakt op bestelling bij keizerlijk besluit. In oude documenten uit het jaar 779 zijn bestellingen te vinden voor harnassen van leder en van metaal. In de Enryaku-periode (782-805) werd een bestelling gedaan voor de fabricage van 2900 wapenrustingen van metaal. Deze waren voornamelijk bestemd voor soldaten van de keizerlijke garde. Het was voor anderen verboden wapenrustingen te bezitten. Omstreeks het jaar 1000 moest de wapenrusting door de gebruiker zelf worden aangeschaft. De bemiddelde krijgsman liet een harnas maken waarin veel metaal was verwerkt dat, afhankelijk van zijn rijkdom, versierd was met prachtige ornamenten. Voor de minder met aardse goederen bedeelde werd het harnas gemaakt uit leder. In de *Heike Monogatari* worden de wapenrustingen van de beroemde generaals uitvoerig en gedetailleerd beschreven. Deze uitrustingen gingen, voorzover zij de strijd overleefden, over van geslacht op geslacht en droegen luisterrijke namen. Veel uitrustingen van beroemde generaals en helden zijn opgenomen in musea en in schrijnen. Het ambacht van harnasmaker stond net als dat van zwaardsmid in hoog aanzien. De meeste wapenrustingen werden gesigeneerd zoals ook bij zwaarden het geval was. Toen het vuurwapen zijn intrede deed werden de uitrustingen zwaarder

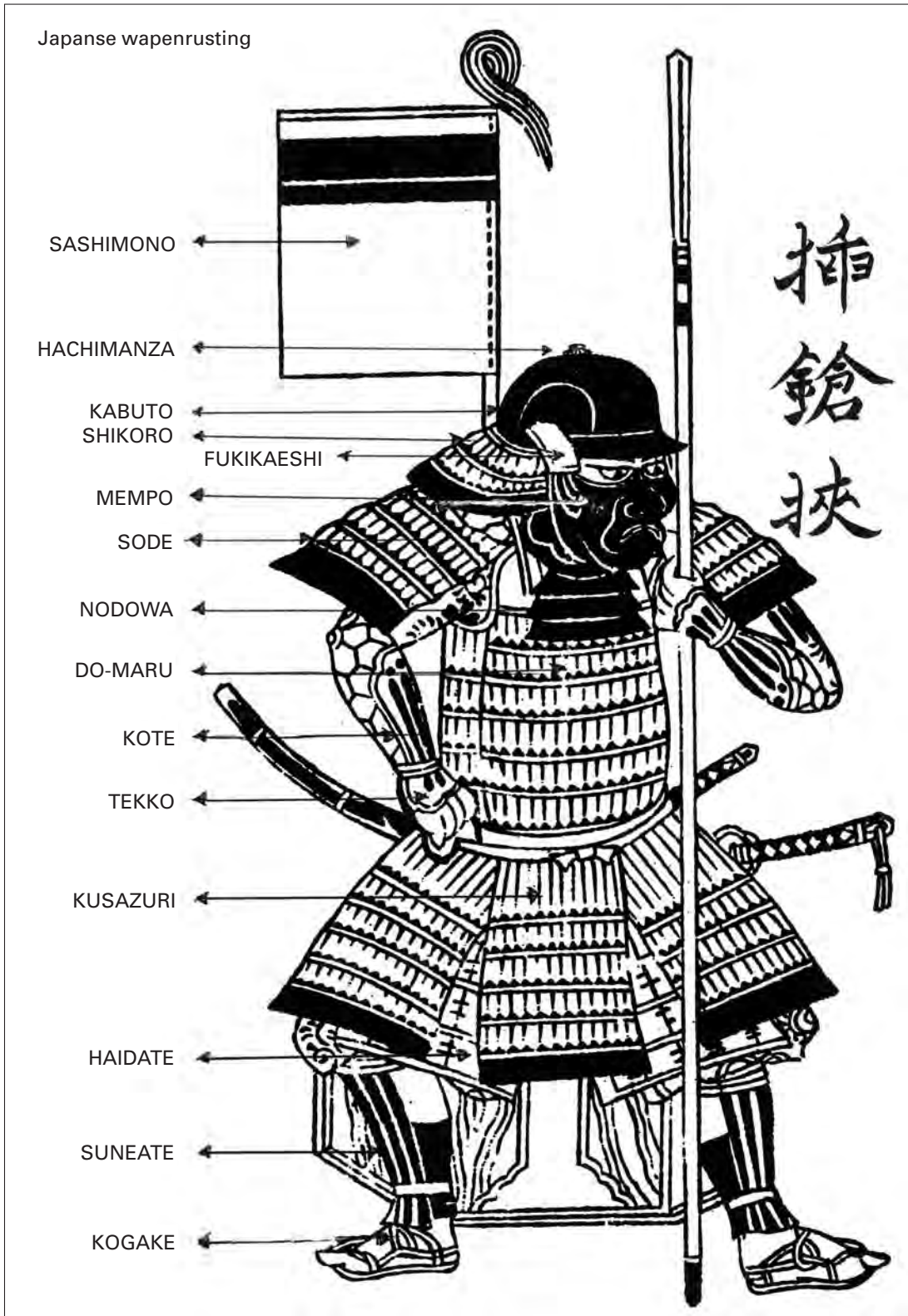

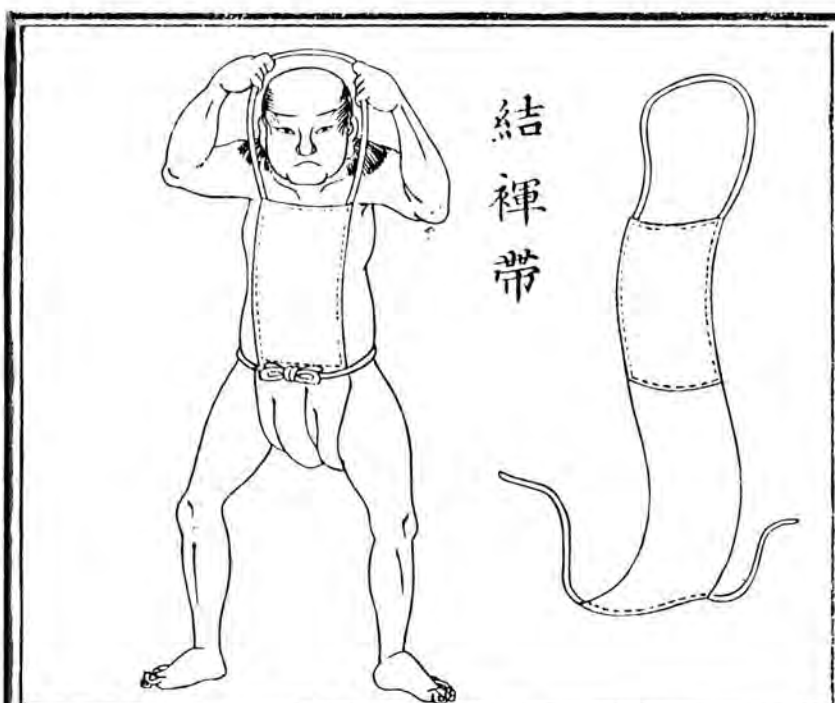
Yoroi

gemaakt om meer bescherming te kunnen geven tegen de inslag van geweerkogels. Er waren harnasmakers die helmen (*kabuto*) verkochten met een deuk die veroorzaakt was door een geweerkogel. Daarmee wilden zij aantonen hoe sterk hun product was en ondoordringbaar voor een kogel. Tegenwoordig wordt de *yoroi* bij de oude families nog opgesteld in een vertrek als een verwijzing naar vervlogen tijden. Ook wordt de *yoroi* nog gedragen bij demonstraties van oude gevechtscunst of in optochten bij nationale of lokale feesten.

Kleding en beweging

De traditionele Japanse kleding bestaat uit rechthoekige stukken stof die aan elkaar werden genaaid, vervolgens om het lichaam geslagen en door een band of sjerp bij elkaar gehouden. Om te voorkomen dat die lappen stof los raakten maakte men zo min mogelijk excessieve bewegingen. Bij de oudere generatie Japanners is nog altijd te zien dat zij de armen nagenoeg niet bewegen bij het lopen. Dat vermijden van excessieve bewegingen is de kern van de Japanse vechtkunst, in tegenstelling tot de Chinese vechtkunst waarin veel acrobatiek ten toon wordt gespreid. In de Japanse vechtkunst is het lichaam ontspannen en komt in een bliksemsnelle beweging van handen, armen, voeten, benen of andere delen van het lichaam tot actie in een fractie van een seconde. Het is enigszins te vergelijken met een school vissen die rustig vooruit zwemt en plotseling van richting verandert. Wanneer je staat is het de bedoeling dat je overeind blijft staan op twee benen. Als je beweegt in een richting die door de ander niet direct is te verwachten en als je actie sneller is dan de reactie van de tegenstander dan kun je hem overmeesteren ook al zou hij fysiek de meerdere zijn. Deze vorm van actie is terug te vinden in de Japanse vechtkunst en vormt tegenwoordig een element van studie voor toepassing in de moderne sporten zoals het momenteel in Japan populair wordende voetbal, basketball en rugby.

結
禪
帶

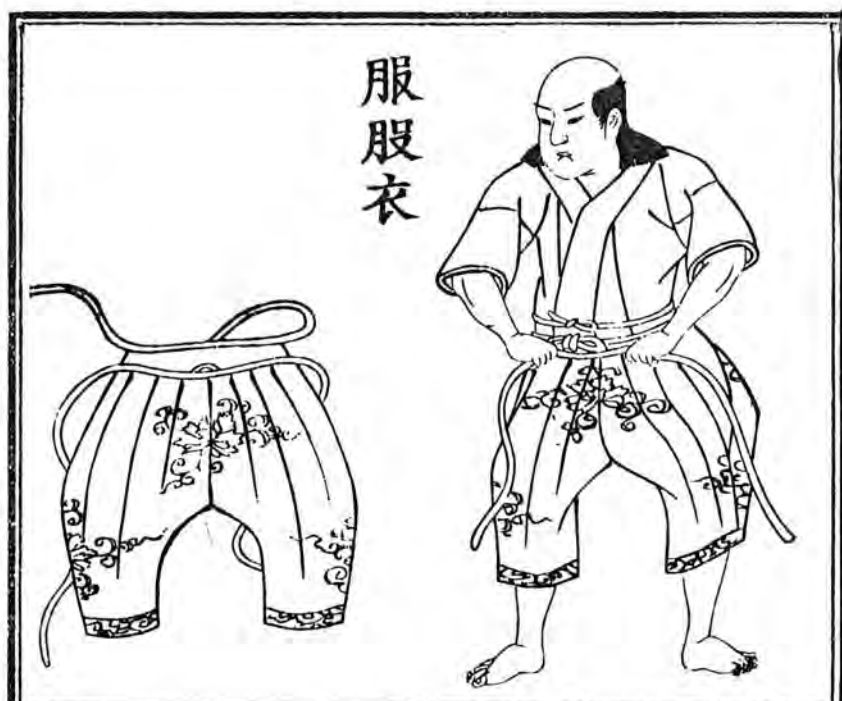
Een katoenen lendedoek die over de borts omhoog reikte was de basis voor de uitrusting van een samoerai.

被
襯
衣

縋
衣
帶

Een kimono met korte mouwen of een 'harnaskleed' werd met een speciale knoop (rechtsonder) vast om het middel gebonden.

Over het harnaskleed werd een wijde broek gedragen, die de benen losjes omhulde om volledige bewegingsvrijheid te geven.

Stevige beenkappen van laken of leer werden met ijzeren strips versterkt om aan de voorzijde bescherming te geven.

Dijbeschermers die te paard gedragen werden, werden vaak afgelegd om meer bewegingsvrijheid op de begane grond te hebben.

Mouwen met een metalen voering die bestond uit een Japans soort maliën en ijzeren baleinen die op een zware stof genaaid waren.

Een schild voor de romp, gemaakt van rijden ijzeren lamellen, met een pantser in de vorm van rokpanden voor de heupen.

Brede schouderbeschermers van aaneengeregen lamellen hangen als epauletten van de schouders van het rompschild.

Een ijzeren kraag met een metalen slab voor extra bescherming, moest de drager tegen onthoofding beschermen.

Een katoenen schedelmutsje dat de druk van de zware helm verzachtte wordt om het hoofd van de strijder vastgestrikt.

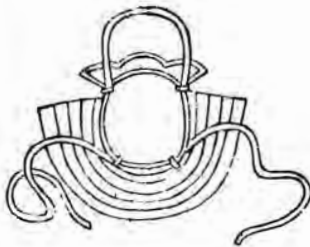

蒙
煩
當

Een dreigend masker van gelakt metaal, sterk genoeg om een speerpunt af te weren, bedekte het gezicht.

戴
頭
盔

Een helm met een vizier, met een metalen franje die de achterzijde van de nek beschermde, completeerde de uitrusting van de samoerai.